

Utlåtande Rotel VIII (Dnr KS 2020/470)

Hur staden kan förstärka arbetet mot sexuellt våld

Motion av Alexandra Mattsson Åkerström (V)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Jan Jönsson anför följande.

Ärendet

Alexandra Mattsson Åkerström (V) har väckt en motion i kommunfullmäktige. Motionären anför att sexualbrott är ett ökande problem i samhället och ett stort hot mot flickors och kvinnors hälsa och utveckling. Motionären yrkar att kommunfullmäktige beslutar att Stockholms stad gör en översyn av hur staden idag möter unga förövare av sexualbrott och våldsbrott i nära relation och vilka insatser som erbjuds med fokus på förövare. Vidare yrkar motionären att Stockholms stad tillsätter en anonym stödlinje och att staden anordnar föräldraskap-utbildningar med tema säker internetanvändning för föräldrar.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Brottsofferjouren Sverige, ROKS, Sveriges Kvinnolobby, Talita, och Unizon.

WONSA har inkommit spontant med remissvar.

Brottsofferjouren Sverige, Sveriges Kvinnolobby och Talita har inte inkommit med svar.

Stadsledningskontoret anser att arbetet mot sexuellt våld är angeläget och något som staden fortsätter att vidareutveckla i olika delar av verksamheten samt i samverkan med andra myndigheter och civilsamhälle.

Socialnämnden anser att utvecklingen av arbetet bäst sker inom ramen för ordinarie verksamhetsutveckling, med avstamp i det reviderade programmet mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation, 2021-2025 som socialnämnden har godkänt den 16 juni 2020.

Bromma stadsdelsnämnd anser att allt stöd som kan erbjudas våldsutsatta och våldsutövare är av godo för att stadens mål om en stad fri från våld och hedersrelaterat våld och förtryck ska uppnås.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd delar motionärens syn på att detta är en angelägen fråga och viktig målgrupp.

Kungsholmens stadsdelsnämnd anser i likhet med motionären att det är av vikt att arbeta för att stoppa sexuellt våld och att förebygga uppkomsten av det.

ROKS är kritiska till förslaget första och andra yrkanden men är positiva till förslaget tredje yrkande.

WONSA stödjer motionen om hur staden kan förstärka arbetet mot sexuellt våld.

Unizon ställer sig positivt till förslaget om att Stockholm stad gör en översyn av hur staden idag möter unga förövare av sexualbrott och våldsbrott i nära relation och vilka insatser som erbjuds med fokus på förövare.

Mina synpunkter

Vi vill säkerställa att människor som utsätts för våld, kränkningar eller förtryck får den hjälp de behöver. Sexuellt våld ska motverkas och utsatta ska få det skydd och stöd som krävs. I stadens budget för 2021 finns flera satsningar för att förstärka socialtjänstens arbete på området. Staden har även tagit fram ett reviderat program för arbetet mot våld i nära relationer, där målgruppen utökats till att även inkludera individer utsatta för sexuellt våld.

Jag är enig med motionären i att det är viktigt med en översyn av stadens arbete på området, men liksom stadsledningskontoret och socialnämnden anser jag att denna översyn görs bäst inom ordinarie verksamhet och med det nya programmet som utgångspunkt.

Stockholms stad har under pandemin genomfört flera riktade insatser just för att förstärka arbetet mot våld i nära relationer och sexuellt våld. Det har bland annat genomförts omfattande informationskampanjer med både digital och fysisk annonsering för att informera om det stöd som finns att få för vålds-

utsatta. Socialtjänsten stämmer även regelbundet av med stadens Relationsvåldscentrum (RVC) som arbetar med både våldsutsatta och våldsutövare, och man har en kontinuerlig kontakt med stadens kvinno- och tjejjourer.

Förutom flera stadsövergripande verksamheter som KAST, Stödcentrum, Ungdomsjouren och Mikamottagning, som alla arbetar mot sexuellt våld, bedrivs även ett våldspreventivt arbete inom skolan. Programmen Mentorerna i våldsprevention (MVP) och Agera tillsammans, som syftar till att motverka destruktiva mansnormer i stadens skolor, är bra exempel på detta. Det ska även göras en översyn av sex- och samlevnadsundervisningen i Stockholms skolor, samt en samtyckeskampanj. Man har också tidigare genomfört riktade kampanjer till skolor gällande bland annat våld i nära relationer bland unga samt kring hedersrelaterat våld och förtryck.

Det finns idag en väletablerad samverkansstruktur mellan staden, regionen, polisen och civilsamhället för att arbeta mot våld i nära relationer och sexuellt våld. I tillägg till den gemensamma samverkansöverenskommelsen mellan Stockholms stad och Polisregion Stockholm som fanns sedan tidigare har staden nu även ingått ett nytt avtal med polisen som tar sikte på just prostitution och sexuellt våld.

Stockholms stad ska fortsätta utvärdera det viktiga arbetet mot sexuellt våld och de insatser som görs. Stadens nya program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella tjänster samt sexuellt våld oberoende relationer kommer utgöra grunden för detta fortsatta arbete.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion om hur staden kan förstärka arbetet mot sexuellt våld

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motionen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 2 juni 2021

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNA KÖNIG JERLMYR

Jan Jönsson

Hans Altsjö

Reservation anfördes av Rashid Mohammed och Torun Boucher (båda V) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att bifalla motionen ”Hur staden kan förstärka arbetet mot sexuellt våld”
2. Att därutöver anföras

Motionen handlar om hur staden kan stärka arbetet mot sexuellt våld vilket är ett ökande problem i samhället och utsattheten är som störst bland unga kvinnor- detta intygas också av resultaten i den senaste Stockholmsenkäten. Kvinnojoursrörelsen har i flera sammanhang lyft betydelsen av att förstärka arbetet riktat mot unga förövare i syfte att på sikt komma tillrätta med våldet mot kvinnor och enligt vår bedömning finns fortfarande en del saker att göra framförallt för kommunernas socialtjänst vilket denna motion syftar till.

Stockholm stad har idag flera verksamheter som på olika sätt arbetar med sexuellt våld, förvaltningen hänvisar till diverse av dem i sitt svar. Dock står det klart att de allra flesta riktar sig mot myndiga förövare och det framgår inte av svaret vart man anser socialtjänsten exempelvis ska erbjuda unga förövare av sexualbrott för behandling eller liknande så att våldet inte ska upprepas. Förvaltningen ställer sig dock positiv till att en sådan ”best practise” kunde behöva utvecklas - vi tror också att detta skulle bidra till likställighet inom staden då stadsdelsnämndernas öppenvård idag ser olika ut.

Motionen föreslår vidare en anonym telefonlinje för unga där förvaltningen hänvisar till regionens ”Preventell” som ju vänder sig till myndiga som själva anser sig ha önskat sexuellt beteende - inte riktigt vad motionen avser.

Förvaltningen tar inte heller ställning till förslaget om att ta fram och erbjuda föräldrautbildning på bred front i staden kring säker internetanvändning då korrelationen mellan pornografi och sexuellt våld är stark, enligt vår bedömning skulle detta kunna tas fram av förvaltningen som idag har ansvar för andra typer av föräldrautbildningar. Det ska vara enkelt för föräldrar som vill ha stöd i denna fråga att få det - inte upp till

den enskilda skolan att erbjuda detta. Det är vidare bra att arbete bedrivs av civilsamhället såsom föreningen 1000 möjligheter som riktar sig mot unga och föreningen MÄN - detta hindrar dock inte att staden tar ytterligare steg framåt i att stärka arbetet riktat mot unga förövare då det fortsatt är ett växande problem med våld i ungas relationer och då utsattheten för sexuellt våld ökar. Föreningarnas arbete är vidare avhängigt att ekonomiska bidrag fortsatt finns framöver så det är svårt att enkom förlita dessa insatser på civilsamhället.

Ersätтарыttrande gjordes av Lisa Palm (Fi) med hänvisning till Vänsterpartiets reservation i kommunstyrelsen.

Remissammanställning

Ärendet

Motionären Alexandra Mattsson Åkerström (V) anför att sexualbrott är ett ökande problem i samhället och ett stort hot mot flickors och kvinnors hälsa och utveckling. Motionären yrkar att kommunfullmäktige beslutar att Stockholms stad gör en översyn av hur staden idag möter unga förövare av sexualbrott och våldsbrott i nära relation och vilka insatser som erbjuds med fokus på förövare. Vidare yrkar motionären att Stockholms stad tillsätter en anonym stödlinje och att staden anordnar föräldraskapsutbildningar med tema säker internetanvändning för föräldrar.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Brottsofferjouren Sverige, ROKS, Sveriges Kvinnolobby, Talita, och Unizon.

WONSA har inkommit spontant med remissvar.

Brottsofferjouren Sverige, Sveriges Kvinnolobby och Talita har inte inkommit med svar.

Innehållsförteckning	Sid
Stadsledningskontoret.....	7
Socialnämnden	8
Bromma stadsdelsnämnd.....	11
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd.....	11
Kungsholmens stadsdelsnämnd.....	12
ROKS	13
WONSA	15
Unizon	15

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 25 september 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att arbetet mot sexuellt våld är angeläget och något som staden fortsätter att vidareutveckla i olika delar av verksamheten samt i samverkan med andra myndigheter och civilsamhälle. Arbetet är en viktig del för att uppnå kommunfullmäktiges mål om att *Stockholm är en trygg, säker och välskött stad att bo och vistas i* samt att *i Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet*.

I staden utgår mycket utav arbetet inom området ifrån det av kommunfullmäktige antagna *Stockholms stads program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck 2017-2020*. Programmet syftar till att motverka och upptäcka våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och det syftar både till att ge skydd och stöd till våldsutsatta samt insatser till våldsutövare för beteendeförändring.

Under året har socialnämnden även tagit fram ett förslag på reviderat program – *Stockholms stads program mot våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella tjänster samt sexuellt våld oberoende relationer 2021-2025*. Förslaget är ute på remiss under hösten 2020. I arbetet med revideringen av programmet har inventeringar och analyser genomförts och stadsledningskontoret anser därför att det inte behövs ytterligare översyner på området.

Att sprida goda exempel och ”best practice” är positivt och något som stadsledningskontoret anser att exempelvis stadsdelsnämnder och socialnämnden bedriver bäst inom ramen för ordinarie verksamhet. Staden bedriver både i stadsdelsnämnder, i stadsövergripande social verksamhet och i skolan ett våldpreventivt arbete i linje med motionens förslag.

Sedan 2018 har staden fyra relationsvåldscentrum (RVC) som erbjuder stöd och behandling. Våldsutövare erbjuds samtal enskilt eller i grupp enligt en vedertagen metod. Ungdomsmottagningarna är en annan del av staden som aktivt arbetar med frågan riktad mot den unga målgruppen med fokus på att förebygga psykisk ohälsa och att ungdomar och unga vuxna får en sund sexualitets- och identitetsutveckling.

Inom socialnämndens ansvarsområde finns flera stadsövergripande verksamheter som arbetar med att förebygga sexuellt våld. Exempel på detta är, den av motionären nämnda, KAST (Köpare av sexuella tjänster), Stödcentrum, Ungdomsjouren och Mikamottagningen. Verksamheterna täcker, sinsemellan, olika målgrupper och innefattar såväl stödinsatser som uppsökande arbete i riskmiljöer och på nätet. Inom skolans område bedrivs ett våldspreventivt arbete, bland annat som en del i normkritiska värdegrundsarbetet.

Vidare finns i frågan en etablerad och nära samverkan mellan staden och andra myndigheter, som polisen, Region Stockholm och Länsstyrelsen, samt med föreningsliv. Tillsammans med dessa aktörer anser stadsledningskontoret att befintlig verksam-

het riktat mot målgruppen är adekvat. Det finns nationella och regionala telefonlinjer och flertalet aktörer arbetar med målgruppen unga våldsutövare. Inom staden kommer det reviderade programmet utgöra en god grund för nämndernas fortsatta och angelägna arbete mot sexuellt våld.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 september 2020 följande.

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar till kommunstyrelsen på remiss avseende motion från (V) om hur staden kan förstärka arbetet mot sexuellt våld.

Reservation anfördes av Jackie Nylander m.fl. (V), *bilaga 1*.

Ersätтарыtrande gjordes av Anna Rantala Bonnier (Fi) som instämde i förslag till beslut och reservation från Vänsterpartiet.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 9 september 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Socialförvaltningen delar motionärens synpunkter om att det är angeläget att fortsatt utveckla arbetet mot sexuellt våld. Förvaltningen har heller inget att erinra mot att det utvecklas en "best practice" för hur socialtjänsten kan arbeta med våldsutövare. Förvaltningen anser dock att utvecklingen av arbetet bäst sker inom ramen för ordinarie verksamhetsutveckling, med avstamp i det reviderade programmet mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation, 2021-2025 som socialnämnden har godkänt den 16 juni 2020. I programmet tas ett tydligt grepp om våld i olika former, och våld som utövas i ungas relationer är ett nytt fokusområde. Till exempel framgår i programmet att rutinfrågor för att upptäcka våld behöver utvecklas i vissa verksamheter, och att det krävs tydligare rutiner för socialtjänsten att motivera unga våldsutövare att ta emot stöd för sitt våldsamma beteende.

I samband med revideringen av Stockholms stads program mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation, 2021-2025 genomförde socialförvaltningen en inventering av verksamheter och insatser för den breda målgrupp som programmet vänder sig till. Förvaltningen anser därför inte att det föreligger ett behov av att genomföra en översyn av verksamheter och insatser som riktar sig till målgruppen. Det behov av en anonym stöddlinje som motionären beskriver anser förvaltningen tillgodosett genom stadens, Region Stockholms och civilsamhällets befintliga alternativ till anonyma telefon- och chattfunktioner. Förvaltningen anser det inte heller nödvändigt

att skapa ytterligare ett särskilt team för frågor som rör våldsutövare, då de som arbetar inom nedan beskrivna verksamheter innehar den samlade kompetens som krävs för att utveckla arbetet i linje med stadens reviderade program.

I Stockholms stad finns sedan 2018 fyra relationsvåldscentrum (RVC). *RVC* erbjuder stöd och behandling till personer över 18 år, både till våldsutövare och till personer som blivit utsatta för våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck. Våldsutövare erbjuds samtal, enskilt eller i grupp enligt metoden Alternativ til vold (ATV). Stadens nio ungdomsmottagningar möter ungdomar och unga vuxna med fokus på att förebygga psykisk ohälsa och att ungdomar får en sund sexualitets- och identitetsutveckling.

Flera verksamheter inom socialförvaltningen arbetar med att förebygga sexuellt våld, t.ex. *KAST* (Köpare Av Sexuella Tjänster), Stödcentrum, ungdomsjouren samt Mikamottagningen. *KAST* erbjuder anonym rådgivning och stödsamtal till personer över 18 år som köper sex, har köpt sex eller är presumtiva köpare av sex och är rädda för att gå över gränsen. Det finns också en anonym stödlinje dit samma målgrupp kan vända sig. Om någon under 18 år vänder sig till *KAST* hänvisas personen till någon av de verksamheter inom förvaltningen som arbetar med den yngre målgruppen. *KAST* kan erbjuda stöd till professionella inom dessa verksamheter vid behov.

Stödcentrum finns vid samtliga tre polisområden i Stockholm. Stödcentrum erbjuder stödjande samtal, rådgivning och praktisk hjälp till dem mellan 12-21 år som utsatts för brott, de under 18 år som har sex mot ersättning samt till anhöriga, vårdnadshavare och vittnen till brott. Stödcentrum erbjuder även stöd till barn och unga som utsätts för våld i sin relation till en annan ung person eller partner. Syftet med verksamheten är också att tidigt uppmärksamma ungdomar misstänkta för brott, genom ett nära samarbete med polisen och att närvara vid förhör.

Ungdomsjouren arbetar uppsökande på platser där unga rör sig i riskmiljöer, bland annat genom att bemanna operativa polisgrupper, exempelvis prostitutionsgruppen, som fångar upp både köpare av sex och de som har sex mot ersättning. Socialsekreterare medverkar då vid förhör och i de fall sexköparen är under 18 år hänvisas till socialtjänsten där den unge är folkbokförd. *Mikamottagningen* är samlokaliserad med Mika Hälsa, Region Stockholm och vänder sig till personer som har sex mot ersättning och/eller skadar sig med sex eller är utsatta för människohandel i sexuella ändamål. Mikamottagningen erbjuder stödsamtal och arbetar uppsökande på nätet, för att nå målgruppen.

Förutom ovan nämnda verksamheter inom socialförvaltningen finns även *Regionkoordinatorerna mot prostitution och människohandel* (POM) som samfinansieras av Stockholms län, men är anställda av socialförvaltningen i Stockholms stad. POM bistår myndigheter, till exempel polis och socialtjänst med stöd till personer vid prostitution eller människohandelsärenden i Stockholms stad och övriga kommuner i länet.

Stockholms stads grund- och gymnasieskolor har möjlighet att ansöka om medel centralt från utbildningsförvaltningen för att utveckla det normkritiska värdegrundsarbetet. Många skolor söker medel för aktiviteter som riktar sig till elever, personal och

vårdnadshavare. Skolorna har även infört webfilter för att elever inte ska kunna gå in på sidor med våldsamt eller pornografiskt innehåll.

PrevenTell (Karolinska Universitetssjukhuset) är en nationell hjälplinje för vuxna personer med oönskad sexualitet. Dit kan vuxna personer som till exempel är oroliga för att begå sexuella övergrepp ringa. Boende i Stockholms län kan också vända sig till den fysiska mottagningen *ANOVA* för behandling av denna problematik. ANOVA tar emot unga med misstänkt sexuell problematik från 16 år och uppåt.

Välj att sluta är en telefonlinje för den som anonymt vill få hjälp att förändra ett våldsamt eller kontrollerande beteende, som drivs av Länsstyrelsen i Stockholm, Länsstyrelsen i Skåne samt Manscentrum i Stockholm. Telefonlinjen riktar sig till personer över 18 år och erbjuder stöd och råd, samt hjälp med hänvisning vidare till lokala stöd- och behandlingsverksamheter.

Inom civilsamhället finns det ett antal aktörer som arbetar med målgruppen unga våldsutövare. Föreningen *1000 möjligheter* är en stiftelse som driver olika verksamheter med det övergripande syftet att uppnå ett jämställt samhälle fritt från våld, med fokus på att främja hälsosamma relationer och att motverka unga killars våld mot tjejer genom att förändra destruktiva maskulinitetsnormer. Stiftelsen har under ett drygt år drivit stödchatten *ungarelationer.se*. Dit kan unga personer som blivit utsatta för våld, eller utsatt någon för våld vända sig anonymt. Chatten bemannas av volontärer med erfarenhet av att möta unga som varit i relationer där det förekommer olika former av våld. För den som vill prata med samma person vid flera tillfällen erbjuds en fast stöd-kontakt. *1000 möjligheter* erbjuder också fysiska möten, enskilt och i grupp.

Organisationen *Män* arbetar för jämställdhet och mot mäns våld genom att förändra destruktiva normer kring maskulinitet. De erbjuder bland annat föreläsningar och utbildningar i programmen *Mentorer i våldsprevention (MVP)* och *Agera tillsammans (AT)*. Metoden MVP är ett program för årskurs 7-9 samt för gymnasiet med syfte att förebygga pojkars och mäns våld genom att elever och lärare lär sig att ta ansvar för varandra och säga ifrån om de ser våld eller hör kränkningar. AT består av en lektionsserie med liknande innehåll som MVP men är anpassat till årskurs fyra. MVP och AT finns i ett tjugotal av stadens grundskolor, en gymnasieskola och en gymnasiesärskola. Män driver också en samtalsmottagning för pojkar och unga män (15-25 år) som använder eller har använt våld. Inom ramen för ett treårigt Arvsfondsprojekt har de startat sin verksamhet i centrala Stockholm, och tar emot killar som söker sig dit självmant eller förmedlats genom socialtjänsten. Socialförvaltningen har under året spridit information om den nya samtalsmottagningen till stadsdelsförvaltningarna.

Nämnda civilsamhällesaktörer erhåller ekonomiskt bidrag från Stockholms stad, liksom ett flertal andra organisationer som arbetar med personer som blivit utsatta för våld eller personer som utövar eller riskerar att utöva våld. ASOV Stockholm, Stiftelsen *Mansjouren*, *Talita* och Föreningen *Tillsammans* är några exempel.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2020 följande.

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av Lillemor Samuelsson m.fl. (V), *bilaga 1*.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 21 augusti 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att allt stöd som kan erbjudas våldsutsatta och våldsutövare är av godo för att stadens mål om en stad fri från våld och hedersrelaterat våld och förtryck ska uppnås. Förvaltningen anser att den utvärdering som genomförs som underlag för revidering av stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck kommer att utgöra en god grund för översyn av stadens arbete med våldsutövare och vilka insatser som erbjuds dessa. Förvaltningen föreslår att en eventuell stödlinje för unga våldsutövare beaktas inom ramen för utvärderingen.

Vad gäller föräldraskapsutbildning med tema säker internetanvändning anser förvaltningen att de befintliga föräldraskapsstödsprogrammen och övrigt stöd i föräldraskapet som förvaltningen erbjuder är tillräckliga för att barn och föräldrar ska få stöd att använda internet på ett säkert sätt.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2020 följande.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation anfördes av Ann-Marie Strömberg m.fl. (V), *bilaga 1*.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 9 juli 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar motionärens syn på att detta är en angelägen fråga och viktig målgrupp. Staden erbjuder ett brett utbud av insatser för målgruppen och förvaltningen bedömer därför att det inför eventuell översyn är viktigt att samordna den kompetens och specialistkunskap som finns samlad på ungdomsmottagningar, hos stadens relations-

våldscentra samt i verksamheterna inom Framtid Stockholm. Förvaltningen ställer sig tveksam till nödvändigheten av ytterligare telefonrådgivning då detta finns inom stadens verksamheter samt på nationell nivå.

Förvaltningen föreslår att Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2020 följande.

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till Kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av Maria Ekberg (V), *bilaga 1*.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 8 september 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser i likhet med motionären att det är av vikt att arbeta för att stoppa sexuellt våld och att förebygga uppkomsten av det. Förvaltningens arbete mot våld i nära relation utgår från Stockholms stad program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck (2017-2020). I programmet tydliggörs stadens mål om en stad fri från våld och hedersrelaterat våld och förtryck. Vidare har Stockholms stad ett program för barnet rättigheter och inflytande som gäller perioden 2018-2022. Där tydliggörs att barn och unga ska skyddas mot fysiskt, psykiskt och sexuellt våld. En prioriterad fråga i programmet, under fokusområdet "Barn ska vara trygga och skyddas mot fysiskt och psykiskt våld" är att stadens verksamheter ska arbeta förebyggande och skydda barn från att utsättas för fysiskt och psykiskt våld, av vuxna och andra barn, eller hedersrelaterat våld och förtryck.

Motionären beskriver ett behov av att göra en översyn av Stockholms stads arbete mot våld i nära relationer med fokus på unga våldsutövare. Nuvarande program mot våld i nära relation stäcker sig till år 2020 och ett nytt program har tagits fram för perioden 2021-2025. handel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation.

I samband med revisionen av nuvarande program gav Stockholm stad Sweco i uppdrag att bidra till en analys kopplad till våld i nära relationer i staden. I uppdraget har det ingått att göra en kvantitativ och kvalitativ målgruppsanalys samt att analysera förutsättningar och handlingsberedskap för att arbeta mot våld i nära relationer i staden. Förvaltningen har fått det nya programmet och analysen på remiss och ska inkomma med synpunkter till Kommunstyrelsen senast 2020-11-27. Förvaltningen bedömer att det är viktigt att göra en översyn av hur arbetet fungerar inte minst som underlag för nya arbetssätt så som exempelvis stömlinjen som motionären föreslår.

Det finns olika typer av stöd att få för våldsutsatta och våldsutövande unga i Stockholms stad. Inom socialtjänstens familjeeenheter finns stöd för barn och unga under 21 år. Inom relationsvårdscenter innerstaden finns stöd och behandling att få för ungdomar från 18 år. Vidare har förvaltningen och Stockholms stad nära samarbete med Barnahus som erbjuder ett samordnat stöd till barn som är utsatta för brott, särskilt vålds- och sexualbrott och barn som har bevittnat våld. På ungdomsmottagningen kan ungdomar få stöd och råd och behandling inom områdena sexuell, reproduktiv, psykisk och psykosocial hälsa. Stödcentrum finns vid samtliga tre polisområden i Stockholms län och har i syfte att erbjuda stöd till de ungdomar som utsatts för brott. Stödcentrum erbjuder även stöd till barn och unga som utsatts för våld i sin relation till en annan ung person eller partner. Förvaltningen är positiv till särskilda insatser för målgruppen unga våldsutövare, en förhoppning är att dessa skulle kunna utvecklas inom eller med stöd av befintliga verksamheter.

Stockholm stad erbjuder föräldrar olika typer av stöd i föräldraskap. Ett stöd är att inom ramen för ett föräldraskapsstödsprogram delta i en föräldragrupp, där föräldrar träffas och pratar om sitt föräldraskap. Exempel på föräldrastödsprogram är Komet och ABC, dessa program finns även för föräldrar till ungdomar. Förvaltningen anser att säkert internetanvändande är ett viktigt område och kan se vinster med att detta tema utvecklas ytterligare inom ramen för befintliga föräldrastödsprogram.

Resultatet från Stockholmenkäten som går ut till elever i årskurs 9 och till elever som går andra årets på gymnasiet presenterades i början av september 2020. Resultatet visar likt motionären beskriver att unga flickor som utsatts för sexuellt våld är en grupp som ökar. På Kungsholmens stadsdelsområde finns många skolor med elever som kommer från hela Stockholms stad. Det är av vikt att hitta hållbara arbetssätt och samhandling mellan skola, socialtjänst och region för att säkerställa att dessa ungdomar har en trygg tillvaro. Förvaltningen håller med motionärer om att åtgärder behöver vidtas. Vilken typ av åtgärder eller insatser som har bäst effekt är en fråga att utreda vidare.

ROKS

ROKS inkom den 5 oktober 2020 med följande remissvar.

Synpunkter från Roks, Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige, Roks, är en feministisk organisation vars uppgift är att synliggöra och motverka mäns och killars våld mot kvinnor, tjejer och barn. Vårt mål är att bidra till en förbättring av kvinnors och tjejers livsvillkor. Roks arbetar för att synliggöra sambanden mellan kön, makt och våld samt öka kunskapen och kompetensen i dessa frågor såväl inom som utom organisationen.

För Roks innefattar mäns våld mot kvinnor och tjejer utsatthet för fysisk och psykisk misshandel, pornografi, prostitution, sexuellt våld och trakasserier.

Roks ser att mäns våld kan drabba alla kvinnor och tjejer, men också att kvinnors och tjejjers livsvillkor och livsrum kan variera beroende av etnicitet, social tillhörighet, ålder, sexualitet, funktionshinder och missbruk. Därför är det nödvändigt att belysa både de erfarenheter som skiljer och de som förenar kvinnor och tjejer. Roks uppmärksammar att mäns våld mot kvinnor och tjejer även drabbar barn som lever i våldets närhet. Vi vill därför synliggöra barnens situation och bidra till en förbättring av deras livsvillkor.

Kärnan i Roks verksamhet är stödet till lokala kvinno- och tjejjourer i deras utveckling och arbete för kvinnor, tjejer och barn som är utsatta för mäns våld.

Sammanfattande synpunkter

Roks är kritiska till förslagets första och andra yrkanden.

Roks är positiva till förslagets tredje yrkande.

Övergripande synpunkter

Roks medlemsjourer ser att det sexuella våld som tjejer och kvinnor utsätts för är ett stort problem i vårt samhälle och ser positivt på att Stockholms stad lyfter denna fråga. Roks grundar sig på en genomgående feministisk analys med könsmaktsordningen som grund för det våld som kvinnor och tjejer utsätts för.

Roks ställer sig positiv till det tredje förslaget gällande föräldraskapsutbildning angående internetanvändning. Internet är en arena där unga tjejer ofta blir utsatta och där finns det behov av att öka kunskapen hos föräldrar generellt. Roks ställer sig dock kritiska till de inledande två förslagen som rör socialtjänstens arbete med förövare samt införandet av en stömlinje till förövare.

Våra jourers arbetssätt är att stötta tjejen och kvinnan där hon befinner sig, utifrån hennes vilja och situation. Det grundar sig på en kunskap som utvecklats och funnits i över 40 år och det gör vi för att vi vet att det fungerar. Gällande det sexuella våldet har Roks kännedom om att den professionella hjälp som tjejer och kvinnor som blivit utsatta för sexuellt våld behöver är bristfällig i dagsläget. Detta gäller nationellt men även i Stockholm. Våra jourer beskriver att det är svårt att slussa en tjej som blivit utsatt vidare för att ta hjälp av professionell vård eller socialtjänst. Hon hör av sig till en tjej- eller kvinnojour för att sätta ord på sin upplevelse och få stöd. Vilket för många är ett tillräckligt stöd. Men många andra behöver ytterligare hjälp och om hon behöver professionell hjälp av socialtjänst eller sjukvård så finns det ett bristande skyddsnet att hänvisa henne till. Roks anser därför att Stockholm stads resurser snarare bör fokusera på de brottsoffer som bland annat socialtjänsten har en lagstadgad skyldighet att hjälpa. Roks har en farhåga gällande att resurser läggs på fel saker om det utvecklas ett arbete utifrån förövarna så som förslaget beskriver.

WONSA

WONSA inkom den 14 juli 2020 med följande remissvar.

WONSA – a World of No Sexual Abuse är en ideell organisation som grundades 2014. Genom behandling, forskning och utbildning arbetar WONSA för en värld utan sexuella övergrepp. WONSA anser att behandling av symtom efter utsatthet för sexuellt våld och sexuella övergrepp är ett eftersatt område och att det behövs särskilda insatser utöver det som världens nationer i dag kan erbjuda, för att såväl tillgänglighet som kvalitet på specialistbehandling för målgruppen skall öka.

WONSA stödjer Remiss av motion om hur staden kan förstärka arbetet mot sexuellt våld, KS 2020/470. I och med att utsattheten för sexualbrott ökar i Sverige, och att förövare ofta utsätter flera olika offer, så rekommenderar WONSA att för varje behandlingshem som inrättas för förövare, ska minst tre specialistmottagningar och behandlingshem för sexualbrottsutsatta upprättas. Idag finns bara ett fåtal statligt finansierade kliniker i Sverige som erbjuder behandling för personer som har utsatts för sexuella övergrepp, vilket innebär att antalet personer som inte får vård efter sexualbrott ökar varje år.

Eftersom sexualbrott har långtgående inverkan på offrens fysiska och psykiska hälsa (¹, ²) anser vi att detta förslag är nödvändigt i arbetet mot sexuellt våld.

Unizon

Unizon inkom den 1 oktober 2020 med följande remissvar.

Unizon är en riksorganisation som samlar mer än 130 kvinnojourer, tjej- och ungdomsjourer samt jourer specialiserade mot incest och andra sexuella övergrepp. Jourerna arbetar med stöd, skydd, prevention och påverkan utifrån en kunskap om våld, kön och makt.

Unizon tackar för möjligheten att få lämna remissvar angående Alexandra Mattson Åkerströms förslag om hur Stockholm stad kan förstärka arbetet mot sexuellt våld.

Unizons synpunkter

Unizon är angelägna att arbetet med unga våldsutövare utvecklas och att adekvata och fungerande metoder tas fram och implementeras i relevanta verksamheter. Dock vill vi betona vikten av att förövararbete måste utgå från våldsutsatta tjejers och flickors behov och deras utsatthet för våld. Tjejers och flickors trygghet och säkerhet måste vara

¹ Rajan G, Ljunggren G, Wandell P, Wahlstrom L, Svedin CG, Carlsson AC. Health care consumption among adolescent girls prior to diagnoses of sexual abuse, a case-control study in the Stockholm Region. *Eur Child Adolesc Psychiatry*. 2019.

² Rajan G, Ljunggren G, Wandell P, Wahlstrom L, Svedin CG, Carlsson AC. Diagnoses of sexual abuse and their common registered comorbidities in the total population of Stockholm. *J Epidemiol Community Health*. 2017;71 (6):592-8.

högsta prioritet. Ekonomiska resurser för att arbeta med förövare får aldrig ske på bekostnad av resurser till stöd till våldsutsatta. Vi ser också behovet av att män och killar som utövar våld hålls ansvariga för sina handlingar i högre grad än vad som görs idag.

Unizon ställer sig positivt till förslaget om att Stockholm stad gör en översyn av hur staden idag möter unga förövare av sexualbrott och våldsbrott i nära relation och vilka insatser som erbjuds med fokus på förövare. Unizon stödjer även förslaget att ta fram en ”best practice” och tror att det kan vara relevant även för andra kommuner och regioner att ta del av resultatet. Behovet av ett likvärdigt och stringent förövararbete med fokus på förövarens ansvar och stöd och skydd för utsatta kvinnor och flickor är stort.

Unizon föreslår att Stockholm stad inför ett nära samarbete med de stödlinjer för förövare som redan finns och därigenom utvecklar arbetet för unga förövare, för att inte dubbelarbeta. Vi rekommenderar att staden samarbetar med kvinno- och tjejjour-rörelsen i frågan, exempelvis med ungarelationer.se som drivs av Stiftelsen 1000 Möjligheter och som möter både våldsutsatta och förövare i sin verksamhet eller andra tjej- och ungdomsjourer i Stockholm.

Unizon stödjer förslaget med utbildningar för föräldrar med tema internetanvändning, men betonar att mycket av det våld som unga tjejer och flickor utsätts för sker online, såsom utsatthet för grooming, pornografi, sugardejting och prostitution. En utbildning för föräldrar måste ha en våldspreventiv grund med fokus på tjejers och flickors utsatthet, inklusive stödinsatser till utsatta, konsekvenser för förövare och stöd till föräldrar och vårdnadshavare.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Reservation anfördes av Jackie Nylander m.fl. (V) enligt följande.

1. Bifalla motionen
2. Därutöver anføres följande

Motionen handlar om hur staden kan stärka arbetet mot sexuellt våld vilket är ett ökande problem i samhället och utsattheten är som störst bland unga kvinnor- detta intygas också av resultaten i den senaste Stockholmsenkäten.

Kvinnojoursrörelsen har i flera sammanhang lyft betydelsen av att förstärka arbetet riktat mot unga förövare i syfte att på sikt komma tillrätta med våldet mot kvinnor och enligt vår bedömning finns fortfarande en del saker att göra framförallt för kommunernas socialtjänst vilket denna motion syftar till.

Stockholm stad har idag flera verksamheter som på olika sätt arbetar med sexuellt våld, förvaltningen hänvisar till diverse av dem i sitt svar. Dock står det klart att de allra flesta riktar sig mot myndiga förövare och det framgår inte av svaret vart man anser socialtjänsten tex ska erbjuda unga förövare av sexualbrott för behandling eller liknande så att våldet inte ska upprepas. Förvaltningen ställer sig dock positiv till att en sådan "best practise" kunde behöva utvecklas- vi tror också att detta skulle bidra till likställighet inom staden då stadsdelsnämndernas öppenvård idag ser olika ut. Motionen föreslår vidare en anonym telefonlinje för unga där förvaltningen hänvisar till regionens "Preventell" som ju vänder sig till myndiga som själva anser sig ha oönskat sexuellt beteende- inte riktigt vad motionen avser. Förvaltningen tar inte heller ställning till förslaget om att ta fram och erbjuda föräldrautbildning på bred front i staden kring säker internetanvändning då korrelationen mellan pornografi och sexuellt våld är stark, enligt vår bedömning skulle detta kunna tas fram av förvaltningen som idag har ansvar för andra typer av föräldrautbildningar. Det ska vara enkelt för föräldrar som vill ha stöd i denna fråga att få det-inte upp till den enskilda skolan att erbjuda detta.

Det är vidare bra att arbete bedrivs av civilsamhället såsom föreningen 1000 möjligheter som riktar sig mot unga och föreningen MÄN- detta hindrar dock inte att staden tar ytterligare steg framåt i att stärka arbetet riktat mot unga förövare då det fortsatt är ett växande problem med våld i ungas relationer och utsattheten för sexuellt våld ökar. Föreningarnas arbete är vidare avhängigt att ekonomiska bidrag fortsatt finns framöver så det är svårt att enkom förlita dessa insatser på civilsamhället.

Bromma stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Lillemor Samuelsson m.fl. (V) enligt följande.

Nämnden tillstyrker motionen och tillägger följande:

Motionen handlar om hur staden kan stärka arbetet mot sexuellt våld, vilket är ett ökande problem i samhället. Utsattheten är störst bland unga kvinnor, något som bekräftas av resultaten i den senaste Stockholmsenkäten.

Kvinnojoursrörelsen har i flera sammanhang lyft betydelsen av att förstärka arbetet riktat mot unga förövare i syfte att på sikt komma tillrätta med våldet mot kvinnor. Enligt vår bedömning finns fortfarande en del saker att göra, framförallt för stadens socialtjänst, vilket motionen syftar till.

I motionen lyfts bland annat behovet av att utreda likvärdigheten inom stadens öppenvård, en anonym stödlinje för unga förövare samt föräldrautbildning kring säker internet-användning.

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Ann-Marie Strömberg m.fl. (V) enligt följande.

Att bifalla motionen, samt att därutöver anföra följande:

Motionen handlar om hur staden kan stärka arbetet mot sexuellt våld, vilket är ett ökande problem i samhället och utsattheten är som störst bland unga kvinnor – detta intygas också av resultaten i den senaste Stockholmsenkäten.

Kvinnojoursrörelsen har i flera sammanhang lyft betydelsen av att förstärka arbetet riktat mot unga förövare i syfte att på sikt komma tillrätta med våldet mot kvinnor och enligt vår bedömning finns fortfarande en del saker att göra framför allt för kommunernas socialtjänst, vilket denna motion syftar till.

Stockholms stad har idag flera verksamheter som på olika sätt arbetar mot sexuellt våld, förvaltningen hänvisar till diverse av dem i sitt svar. Dock står det klart att de allra flesta riktar sig mot myndiga förövare och det framgår inte av svaret vad man anser socialtjänsten t.ex. ska erbjuda unga förövare av sexualbrott för behandling eller liknande så att våldet inte ska upprepas. Förvaltningen ställer sig dock positiv till att en sådan 'best practise' kunde behöva utvecklas – vi tror också att detta skulle bidra till likställighet inom staden då stadsdelsnämndernas öppenvård idag ser olika ut. Motionen föreslår vidare en anonym telefonlinje för unga där förvaltningen hänvisar till regionens 'Preventell' som ju vänder sig till myndiga som själva anser sig ha oönskat sexuellt beteende – inte riktigt vad motionen avser. Förvaltningen tar inte heller ställning till förslaget om att ta fram och erbjuda föräldrautbildning på bred front i staden kring säker internetanvändning då korrelationen mellan pornografi och sexuellt våld är stark, enligt vår bedömning skulle detta kunna tas fram av förvaltningen som idag har ansvar för andra typer av föräldrautbildningar. Det ska vara enkelt för föräldrar som vill ha stöd i denna fråga att få det – inte upp till den enskilda skolan att erbjuda detta.

Det är vidare bra att arbete bedrivs av civilsamhället såsom föreningen 1000 möjligheter som riktar sig mot unga och föreningen MÄN – detta hindrar dock inte att staden tar ytterligare steg framåt i att stärka arbetet riktat mot unga förövare då det fortsatt är ett växande problem med våld i ungas relationer och utsattheten för sexuellt våld ökar. Föreningarnas arbete är vidare avhängigt att ekonomiska bidrag fortsatt finns framöver så det är svårt att enkom förlita dessa insatser på civilsamhället.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Maria Ekberg (V) enligt följande.

1. Bifalla motionen
2. Därutöver anfördes följande

Motionen handlar om hur staden kan stärka arbetet mot sexuellt våld vilket är ett ökande problem i samhället och utsattheten är som störst bland unga kvinnor- detta intygas också av resultaten i den senaste Stockholmsenkäten.

Kvinnojoursrörelsen har i flera sammanhang lyft betydelsen av att förstärka arbetet riktat mot unga förövare i syfte att på sikt komma tillrätta med våldet mot kvinnor och enligt vår bedömning finns fortfarande en del saker att göra framförallt för kommunernas socialtjänst vilket denna motion syftar till.

Stockholm stad har idag flera verksamheter som på olika sätt arbetar med frågan om sexuellt våld, förvaltningen hänvisar till flera av dem i sitt svar. Särskilt lyfts de verksamheter som riktar sig mot ungdomar som utsatts för våld såsom Barnahus, ungdomsmottagningarna och relationsvåldscenter innerstaden. Däremot framgår inte vad socialtjänsten idag kan erbjuda unga förövare av sexualbrott för behandling eller liknande så att våldet inte ska upprepas men förvaltningens svar är positivt till att sådana insatser utvecklas. Förvaltningen ställer sig också positiv till förslaget om att ta fram och erbjuda föräldrautbildning på bred front i staden kring säkra internetanvändning då korrelationen mellan pornografi och sexuellt våld är stark.

Det är vidare bra att arbete bedrivs av civilsamhället såsom föreningen 1000 möjligheter som riktar sig mot unga och föreningen MÄN – detta hindrar dock inte att staden tar ytterligare steg framåt i att stärka arbetet riktat mot unga förövare då det fortsatt är ett växande problem med våld i ungas relationer och utsattheten för sexuellt våld ökar. Föreningarnas arbete är vidare avhängigt att ekonomiska bidrag fortsatt finns framöver så det är svårt att enkom förlita dessa insatser på civilsamhället.